

27.02.2024

Asia/9

§ 47

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Alviina Alametsän toivomusponnosta koskien mielenterveyspalveluiden yleisen saatavuuden parantamista ja pienituloisten taloudellista tukea psykoterapian omavastuuseen

HEL 2023-010512 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Alviina Alametsän toivomusponnosta koskien mielenterveyden palveluiden yleisen saatavuuden parantamista ja pienituloisten taloudellisen tuen mahdollisuuksia psykoterapiahoidon omavastuun maksamisessa:

"Lausunnosta yleisesti

Toivomusponnossa edellytetään selvittävän mahdollisuuksia mielenterveyden palveluiden yleisen saatavuuden parantamiseksi ja vakavan henkilöstövajeen korjaamiseksi. Lisäksi edellytetään selvittävän pienituloisten taloudellisen tukemisen mahdollisuutta psykoterapiahoiton omavastuun maksamisessa joko täydentävällä tai ehkäisevällä toimeentulotuella.

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta tunnistaa henkilöstövajeeseen liittyvät haasteet ja niitä pyritään ratkomaan yhdessä yhteistyöverkostojen kanssa. Lisäksi sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta toteaa, että Helsingissä on jo nykyisellään tarjolla monipuolisesti erilaisia mielenterveyspalveluita, joita pyritään kehittämään jatkuvan kehittämisen periaatteella mahdollisimman oikea-aikaisiksi ja palvelutarpeita vastaaviksi. Taloudellisen tukemisen osalta sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta toteaa, että heikoimmassa asemassa olevia tuetaan jo nykyisellään kattavasti psykoterapian kustannuksissa sekä Kansaneläkelaitoksen (jäljempänä Kela) maksaman perustoimeentulotuen että Helsingin maksaman täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen kautta.

Mielenterveyspalvelut Helsingissä

Helsingissä on tarjolla monipuolisesti erilaisia mielenterveyspalveluita ja erityisesti julkisen terveydenhuollon mielenterveyspalvelujen toimivuuden kehittämiseen on kiinnitetty huomiota. Mielenterveyspalveluita kehitetään jatkuvan kehittämisen periaatteella yhdessä verkostojen kanssa, jotta palvelut olisivat mahdollisimman sujuvia ja vastaisivat erilaisiin palvelutarpeisiin. Viime vuosina keskiössä ovat olleet erityisesti lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut.

Helsingin terveystalveissa mielenterveyshäiriöiden hoito on porrastettu ja hoito alkaa heti asiakkaan hakeutuessa palveluihin. Tarjolla on muun muassa Käypä hoito -suositusten mukaista ohjattua omahoitoa, matalan kynnyksen keskusteluapua esimerkiksi mielenterveyspalvelupiste Miepistä, lyhytterapiaa, nettihoitoa (HUS), perheterapeuttista työskentelyä, ryhmäterapiaa ja seksuaaliterapiaa. Työntekijöitä on lisäksi koulutettu laajasti erilaisten psykoterapeuttisten interventtiöiden käyttöön esimerkiksi Terapiat etulinjaan -toimintamallin mukaisesti. Tarvittaessa myös HUSin psykiatrian hoitovalikoima ja kolmannen sektorin monipuoliset tukimuodot ovat räätälöitävissä asiakkaan hoitokokonaisuuteen. Lyhytpsykoterapiaa ja kuntoutuspsykoterapiaa saa palvelusetelillä. Kelan tukemaan kuntoutuspsykoterapiaan tarvittavaan psykiatrian erikoislääkärin arvioon pääsee perustasolta nopeasti.

Psykoterapiakustannuksissa tukeminen

Kelan tukemassa kuntoutuspsykoterapiassa Kela korvaa osan terapian kustannuksista ja asiakas maksaa itse omavastuuosuuden. Korvauksen määrä riippuu terapian muodosta. Mikäli asiakkaan taloudellinen tilanne ei mahdollista omavastuuosuuden maksamista, asiakas voi hakea Kelasta perustoimeentulotukea kuntoutuspsykoterapian omavastuuosuuksiin, jotka huomioidaan menoina perustoimeentulotuessa. Lisäksi perustoimeentulotuessa huomioidaan menona Kelan tukemasta kuntoutuspsykoterapiasta aiheutuvat matkakulut, kohtuulliset toimistomaksut sekä terapiapalautteiden tai loppulausuntojen lausuntopalkkioiden omavastuuosuudet.

Psykoterapian kustannuksissa voidaan tukea myös täydentävällä tai ehkäisevällä toimeentulotuella tietyissä poikkeustilanteissa. Tuen myöntäminen psykoterapian kustannuksiin perustuu aina asiakkaan tilanteen yksilökohtaiseen selvittämiseen. Täydentävää toimeentulotukea voidaan myöntää muun muassa kolmeen psykoterapian tutustumiskäyntiin psykoterapeuttia valittaessa, mikäli asiakkaan taloudellinen tilanne ei mitenkään mahdollista kustannusten maksua itse. Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää poikkeuksellisesti muihin psykoterapian kustannuksiin erityisin perustein, kuten terapian loppuun saattamiseksi silloin, kun asiakas ei saa perustoimeentulotukea terapiakustannuksiin.

Henkilöstön saatavuus ja rahoitus

Henkilöstön saatavuuteen liittyy Helsingissä haasteita, jotka ovat valtakunnallisestikin tunnistettuja ja joihin ei ole nopeita ja yksinkertaisia ratkaisuja. Erityisesti lääkäreiden saatavuus mielenterveyspalveluihin on haastavaa. Henkilöstön saatavuuteen liittyviin ongelmiin pyritään Helsingissä löytämään monipuolisesti ratkaisuja yhdessä yhteistyökump-

paneiden kanssa. Erinäisiä saatavuuden parantamiseen liittyviä toimenpiteitä ovat yleisesti työhyvinvoinnin ja työolojen parantaminen, johtamisen kehittäminen, työnjakojen selkeyttäminen, erikoistumis- mahdollisuudet ja yleislääkäreiden kiertäminen mielenterveyspalveluis- sa. Lisäksi saatavuutta parannetaan mielenterveyspalveluiden palvelu- valikoiman ja henkilöstön osaamisen kehittämällä, jotta erilaiset pal- velutarpeet pystyttäisiin tunnistamaan paremmin ja niihin pystyttäisiin vastaamaan oikea-aikaisesti. Myös palkkaus vaikuttaa henkilöstön saa- tavuuteen. Palkkausta pyritään kehittämään rahoituksen puitteissa. Lautakunta toivoo mielenterveyspalveluiden saatavuuden mittareiden kehittämistä ja saatavuuden parempaa seurantaa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rahoitus muodostuu valtiolta saatavasta yleiskatteellisesta rahoituksesta. Valtiovarainminis- teriön kohdentaman talousarvion lisäksi toimiala saa tuloja asiakas- maksutuloista ja valtionkorvauksista. Kaikki sosiaali- ja terveyshuollon, pelastustoimen ja HUS-kuntayhtymän menot ja kustannuksia kasvatta- vat muutokset on kyettävä rahoittamaan edellä mainitulla rahoituksella. Mahdolliset lisäkohdennukset on katettava sosiaali-, terveys- ja pelas- tustoimen valtionrahoituksen kokonaisuuden sisältä.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Helsingissä on tarjolla monipuolisesti erilaisia mielenterveyspalveluita vastaamaan asiakkaiden erilaisiin palvelutarpeisiin. Mielenterveyspal- veluiden palveluvalikoimaa monipuolistamalla, henkilöstön osaamista kehittämällä ja henkilöstön saatavuutta parantamalla pystytään vaikut- tamaan suoraan mielenterveyspalveluiden laatuun ja oikea- aikaisuuteen. Toimivilla mielenterveyspalveluilla pystytään tukemaan laaja-alaisesti asiakkaiden kuntoutumista ja edistämään itsenäistä toi- mintakykyä sekä työkykyä. Lasten ja nuorten kohdalla mielenterveys- palveluilla on mahdollisuus tukea erityisesti kasvua ja kehitystä.”

Käsittely

Asiassa tehtiin seuraava vastaehdotus:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Kati Juva: Lisätään Henkilöstön saatavuus ja rahoitus -otsikon alaisen ensimmäisen kappaleen loppuun: Lautakunta toivoo mielenter- veysspalveluiden saatavuuden mittareiden kehittämistä ja saatavuuden parempaa seurantaa.

Kannattaja: jäsen Sinikka Vepsä

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta hyväksyi yksimielisesti ilman äänestystä jäsen Kati Juvan vastaehdotuksen.

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta antoi hyväksytyin vastaehdotuksen osalta esittelijän ehdotuksesta poikkeavan lausunnon.

Esittelijä

sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Mika Porvari, toiminnansuunnittelija, puhelin: 09 310 22410
mika.porvari(a)hel.fi

Mia Tuokko, psykiatrian johtajapsykiatri, puhelin: 09 310 20907
mia.tuokko(a)hel.fi

Leena Luhtasela, nuorten palvelujen ja aikuissosiaalityön johtaja, puhelin: 09 310 64489

leena.luhtasela(a)hel.fi

Liitteet

1 Alametsä Alviina, toivomusponsi, Kvsto 16.8.2023

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Alviina Alametsän toivomusponnosta koskien mielenterveyden palveluiden yleisen saatavuuden parantamista ja pienituloisten taloudellisen tuen mahdollisuuksia psykoterapiahoidon omavastuun maksamisessa:

"Lausunnosta yleisesti

Toivomusponnossa edellytetään selvittävän mahdollisuuksia mielen-terveyden palveluiden yleisen saatavuuden parantamiseksi ja vakavan henkilöstövajeen korjaamiseksi. Lisäksi edellytetään selvittävän pienituloisten taloudellisen tukemisen mahdollisuutta psykoterapiahoiton omavastuun maksamisessa joko täydentävällä tai ehkäisevällä toimeentulotuella.

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta tunnistaa henkilöstövajeeseen liittyvät haasteet ja niitä pyritään ratkomaan yhdessä yhteistyöverkoston kanssa. Lisäksi sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta toteaa, että Helsingissä on jo nykyisellään tarjolla monipuolisesti erilaisia mielen-terveyspalveluita, joita pyritään kehittämään jatkuvan kehittämisen periaatteella mahdollisimman oikea-aikaisiksi ja palvelutarpeita vastaaviksi. Taloudellisen tukemisen osalta sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta toteaa, että heikoimmassa asemassa olevia tuetaan jo nykyisellään kattavasti psykoterapian kustannuksissa sekä Kansaneläkelaitok-

sen (jäljempänä Kela) maksaman perustoimeentulotuen että Helsingin maksaman täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen kautta.

Mielenterveyspalvelut Helsingissä

Helsingissä on tarjolla monipuolisesti erilaisia mielenterveyspalveluita ja erityisesti julkisen terveydenhuollon mielenterveyspalvelujen toimivuuden kehittämiseen on kiinnitetty huomiota. Mielenterveyspalveluita kehitetään jatkuvan kehittämisen periaatteella yhdessä verkostojen kanssa, jotta palvelut olisivat mahdollisimman sujuvia ja vastaisivat erilaisiin palvelutarpeisiin. Viime vuosina keskiössä ovat olleet erityisesti lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut.

Helsingin terveyspalveluissa mielenterveyshäiriöiden hoito on porrastettu ja hoito alkaa heti asiakkaan hakeutuessa palveluihin. Tarjolla on muun muassa Käypä hoito -suositusten mukaista ohjattua omahoitoa, matalan kynnyksen keskusteluapua esimerkiksi mielenterveyspalvelupiste Miepistä, lyhytterapiaa, nettiterapiaa (HUS), perheterapeuttista työskentelyä, ryhmäterapiaa ja seksuaaliterapiaa. Työntekijöitä on lisäksi koulutettu laajasti erilaisten psykoterapeuttisten interventioiden käyttöön esimerkiksi Terapiat etulinjaan -toimintamallin mukaisesti. Tarvittaessa myös HUSin psykiatrian hoitovalikoima ja kolmannen sektorin monipuoliset tukimuodot ovat räätälöitävissä asiakkaan hoitokokonaisuuteen. Lyhytpsykoterapiaa ja kuntoutuspsykoterapiaa saa palvelusetelillä. Kelan tukemaan kuntoutuspsykoterapiaan tarvittavaan psykiatrian erikoislääkärin arvioon pääsee perustasolta nopeasti.

Psykoterapiakustannuksissa tukeminen

Kelan tukemassa kuntoutuspsykoterapiassa Kela korvaa osan terapian kustannuksista ja asiakas maksaa itse omavastuuosuuden. Korvauksen määrä riippuu terapian muodosta. Mikäli asiakkaan taloudellinen tilanne ei mahdollista omavastuuosuuden maksamista, asiakas voi hakea Kelasta perustoimeentulotukea kuntoutuspsykoterapian omavastuuosuuksiin, jotka huomioidaan menoina perustoimeentulotuessa. Lisäksi perustoimeentulotuessa huomioidaan menona Kelan tukemasta kuntoutuspsykoterapiasta aiheutuvat matkakulut, kohtuulliset toimistomaksut sekä terapiapalautteiden tai loppulausuntojen lausuntopalkkioiden omavastuuosuudet.

Psykoterapian kustannuksissa voidaan tukea myös täydentävällä tai ehkäisevällä toimeentulotuella tietyissä poikkeustilanteissa. Tuen myöntäminen psykoterapian kustannuksiin perustuu aina asiakkaan tilanteen yksilökohtaiseen selvittämiseen. Täydentävää toimeentulotukea voidaan myöntää muun muassa kolmeen psykoterapian tutustumiskäyntiin psykoterapeuttia valittaessa, mikäli asiakkaan taloudellinen tilanne ei mitenkään mahdollista kustannusten maksua itse. Ehkäise-

vää toimeentulotukea voidaan myöntää poikkeuksellisesti muihin psykoterapian kustannuksiin erityisin perustein, kuten terapian loppuun saattamiseksi silloin, kun asiakas ei saa perustoimeentulotukea terapiakustannuksiin.

Henkilöstön saatavuus ja rahoitus

Henkilöstön saatavuuteen liittyy Helsingissä haasteita, jotka ovat valtakunnallisestikin tunnistettuja ja joihin ei ole nopeita ja yksinkertaisia ratkaisuja. Erityisesti lääkäreiden saatavuus mielenterveyspalveluihin on haastavaa. Henkilöstön saatavuuteen liittyviin ongelmiin pyritään Helsingissä löytämään monipuolisesti ratkaisuja yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa. Erinäisiä saatavuuden parantamiseen liittyviä toimenpiteitä ovat yleisesti työhyvinvoinnin ja työolojen parantaminen, johtamisen kehittäminen, työnjakojen selkeyttäminen, erikoistumis- mahdollisuudet ja yleislääkäreiden kiertäminen mielenterveyspalveluissa. Lisäksi saatavuutta parannetaan mielenterveyspalveluiden palveluvalikoiman ja henkilöstön osaamisen kehittämällä, jotta erilaiset palvelutarpeet pystyttäisiin tunnistamaan paremmin ja niihin pystyttäisiin vastaamaan oikea-aikaisesti. Myös palkkaus vaikuttaa henkilöstön saatavuuteen. Palkkausta pyritään kehittämään rahoituksen puitteissa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rahoitus muodostuu valtiolta saatavasta yleiskatteellisesta rahoituksesta. Valtiovarainministeriön kohdentaman talousarvion lisäksi toimiala saa tuloja asiakasmaksutuloista ja valtionkorvauksista. Kaikki sosiaali- ja terveyshuollon, pelastustoimen ja HUS-kuntayhtymän menot ja kustannuksia kasvattavat muutokset on kyettävä rahoittamaan edellä mainitulla rahoituksella. Mahdolliset lisäkohdennukset on katettava sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen valtionrahoituksen kokonaisuuden sisältä.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Helsingissä on tarjolla monipuolisesti erilaisia mielenterveyspalveluita vastaamaan asiakkaiden erilaisiin palvelutarpeisiin. Mielenterveyspalveluiden palveluvalikoimaa monipuolistamalla, henkilöstön osaamista kehittämällä ja henkilöstön saatavuutta parantamalla pystytään vaikuttamaan suoraan mielenterveyspalveluiden laatuun ja oikea-aikaisuuteen. Toimivilla mielenterveyspalveluilla pystytään tukemaan laaja-alaisesti asiakkaiden kuntoutumista ja edistämään itsenäistä toimintakykyä sekä työkykyä. Lasten ja nuorten kohdalla mielenterveyspalveluilla on mahdollisuus tukea erityisesti kasvua ja kehitystä.”

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan lausuntoa kaupunginhallitukselle Alviina Alametsän toivomuspon-

27.02.2024

Asia/9

nesta koskien mielenterveyden palveluiden yleisen saatavuuden parantamista ja pienituloisten taloudellisen tuen mahdollisuuksia psykoterapiahoidon omavastuun maksamisessa.

Lausuntoa on pyydetty 1.3.2024 mennessä

Esittelijä

sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Mika Porvari, toiminnansuunnittelija, puhelin: 09 310 22410
mika.porvari(a)hel.fi

Mia Tuokko, psykiatrian johtajapsykiatri, puhelin: 09 310 20907
mia.tuokko(a)hel.fi

Leena Luhtasela, nuorten palvelujen ja aikuissosiaalityön johtaja, puhelin: 09 310 64489

leena.luhtasela(a)hel.fi

Liitteet

1 Alametsä Alviina, toivomusponsi, Kvsto 16.8.2023

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta 13.02.2024 § 35